

SLUTRAPPORT
2011-03-30

Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Naturvårdsenheten
542 85 Mariestad

Slutrapport för

Restaurering och utveckling av Lillån med omnejd, Vänersborgs kommun

Projektets namn:

Restaurering och utveckling av Lillån med omnejd

Kontaktperson på kommunen:	Kristian Nordström och Maria Fridén Alexandersson Miljö- och hälsoskyddskontoret Vänersborgs kommun
Telefon:	0521 – 72 12 73 (Kristian) 0521 – 72 12 76 (Maria)
E-postadress:	kristian.nordstrom@vanersborg.se maria.friden@vanersborg.se

Genomförande

Syfte med projektet samt åtgärder som beviljats bidrag:

Skapa högre vattenhastighet och fria vandringsvägar för fisk. Förbättra livsmiljön för fisk och andra organismer samt ge bättre möjlighet för en återetablering av en livskraftig öringstam.

Underlätta för bete invid vattendraget, friställa ett antal grova lövträd och genomföra

åtgärder som gynnar fågellivet.

Förbättra tillgängligheten för besökare, så som skolbarn och närboende. Stigsystem förstärks, bord och bänkar byggs och en samlingslokal (Lillåstugan) rustas upp.

Öka intresset och kunskapen om området samt dess växt- och djurliv genom framtagande av information.

Genomförda åtgärder:

Samtliga åtgärder som beskrivits i ansökan har genomförts. Kostnader för de olika åtgärderna har dock avvikit en del från ansökan där det i vissa fall blivit dyrare och i andra fall billigare än beräknat. I något fall har vi fått göra justeringar pga. praktiska begränsningar jämfört med hur det var tänkt från början.

Godkända ändringar:

Stängsling kom att ske på annat sätt och annan plats längs med ån än hur det var tänkt från början. Den avvikelser är redovisad och av länsstyrelsen godkänd. Detsamma gäller vår ansökan om förlängning med två månader t.o.m. den 31 december 2010 för slutförande av projektet. I den ansökan redovisades också några mindre avvikelser från projektbeskrivningen, dock inget som Länsstyrelsen motsatte sig.

Effekter från naturvårdssynpunkt

Åtgärd	Typ av åtgärd	Genomförd i sin helhet	Resultat/mätbara effekter av åtgärden	Långsiktiga effekter
1	Återställning av rensade partier	Ja	Drygt 500 m rensade partier i Lillån återställda. Vattenhastigheten har ökat. Natursten har placerats i ån. Träd har planterats för att öka beskuggningen av ån.	Den ökade vattenhastigheten motverkar igenväxning. Vattnet blir klarare, vilket gynnar Öring och andra arter.
2	Byte av vägtrumma	Ja	Gammal vägtrumma som bidrog till dämning har bytts ut. Natursten har lagts vid trummans in- och utlopp.	Vattenhastigheten uppströms trumman har ökat. Igenväxning motverkas därmed. Den nya trumman underlättar för vandrande fisk i ån.
3	Utrivning av damm samt byte av vägtrummor	Ja	Skibordet i Önaforsdammen har sänkts med ca 1 m. De gamla vägtrumorna har bytts ut.	Vattenhastigheten uppströms trummorna har ökat. Igenväxning motverkas därmed. Sänkningen av skibordet underlättar för vandrande fisk.

4	Friställande av skyddsvärda träd	Ja	19 skyddsvärda träd i området har friställts genom röjning.	De friställda ädellövträden, har fått en gynnsammare miljö, vilket också gynnar de arter som är beroende av gamla lövträd.
5	Stängsling	Delvis	En befintlig hästhage har rustats upp med ca 1000 m nytt stängsel och fyra trägrindar för ökad tillgänglighet för besökare.	Möjliggör fortsatt bete längs den övre restaurerade sträckan. Allmänhetens tillgång till sträckan har förbättrats rejält.
6	Bobygge till fåglar	Ja	25 fågelholkar byggda och uppsatta av skolelever. Bohålor till Kungsfiskare borrade.	Fler häckande fåglar längs med Lillån.
7	Förbättring av stigsystem samt byggnation av anläggningar för friluftslivet	Ja	Ett knuttimrat vindskydd med grillplats har byggts. Till detta har också anlagts en gångväg från två håll, liksom en ny gångbro över ån. Dessa är utformade så att rullstolsbundna elever från Mariedalsskolan kan komma ut i området. Gamla stigar har röjts fram och vägvisningsskyltar har placerats ut. Ytterligare en grillplats och en bro har iordningställts. Lillåstugan har rustats upp. Två områden för parkering har anlagts.	Tillgängligheten har kraftigt förbättrats genom alla dessa åtgärder. Den upprustade Lillåstugan ligger i hjärtat av området och fungerar som en naturlig samlingsplats och möjliggör för föreningar och andra verksamheter att förvara material och uppehålla sig i. Rundvandring kring delar av ån är nu möjlig. Vissa åtgärder har genomförts i samverkan med Mariedalsskolan som sedan tidigare har aktiviteter vid ån.
8	Skyltning	Ja	En informationsskylt har tagits fram och placeras på två strategiska ställen vid ån.	Genom att sprida information om projektet samt Lillåns historia och naturvärden kan förståelsen och intresset för dessa öka. Detta kan också bidra till ökad vilja att genomföra liknande projekt i framtiden.

Motiveringar till ej eller delvis genomförda åtgärder

Åtgärd nr 5, stängsling, har genomförts på ett avvikande sätt jämfört med beskrivning i ansökan. Istället för ett nyanlagt fårstängsel i närheten av Lillåstugan, har ett eftersatt häststängsel restaurerats. Tillgängligheten, som tidigare var väldigt begränsad, är nu betydligt underlättad genom byggnation av ett antal genomgångar och grindar. Avvikelsen är godkänd av länsstyrelsen.

Fotodokumentation

Se bilaga 1.

Villkor i beslutet och hur dessa har uppfyllts

Vi har här valt att redovisa hur vi uppfyller de villkor som lämnades i samband med kompletteringsansökan 2005 (2004 års villkor såg något annorlunda ut).

Villkor i beslut	Uppfyllande
Villkor 1	Ingen del av statsbidraget har gått till åtgärder som inte anges i projektet.
2	Det planerade resultatet har under de flesta delåtgärder uppnåtts. Avvikelser från ansökan har rapporterats till och godkänts av länsstyrelsen.
3	Verksamhetsrapporter har inlämnats under perioden 2006-2009. Samtliga har godkänts av länsstyrelsen.
4	Projektet förlängdes med två månader och slutfördes den 31 december 2010. Krav på slutrapport uppfylls i och med denna skrivelse.
5	Efter av länsstyrelsen godkänd förlängning ska projektet slutrapporteras senast den 31 mars 2011, vilket uppfylls i och med denna skrivelse.
6	Kopior av räkningar finns på miljökontoret i Vänersborgs kommun. Ekonomisk redovisning, se nedan.
7	Det framgår av informationsskylten att det statliga bidraget till kommunal naturvård är medfinansierat. Detta har också nämnts när vi skrivit om projektet på vår hemsida.
8	Projektet har inte inneburit några intäkter.

Ekonomi

Kostnad för varje genomförd åtgärd som erhållit bidrag.

Åtgärd nummer	Budgeterad total kostnad	Utfall total kostnad
1	2 000 000	1 282 205
2	500 000	843 234
3	400 000	683 286
4	150 000	32 710
5	130 000	55 082
6	20 000	42 061
7	200 000	430 529
8	60 000	91 100
Summa:	3 450 000	3 460 207
		Summa bidrag enligt beslut (kr) 1 725 000

Projektets kostnader uppdelat på olika poster

	Kostnad (kr)
Arbetskostnad	800 000
Material	600 207
Köpta tjänster	2 060 000
Summa:	3 460 207

Finansiering

Finansiär	Namn	Medfinansiering, kr
Kommun	Vänersborg	910 707
Företag	Vattenfall AB	144 500
Fonder	Vänerns regleringsfond	70 000
	Vattenfalls fond för Bra Miljöval	500 000
Ideell organisation	Sportfiskarna Vänersborg/Trollhättan	10 000
Staten (utöver sökt bidrag)	Fiskeriverket (fiskeavgiftsmedel)	100 000
Statligt bidrag till lokala naturvårdsprojekt		1 725 000
Summa:		3 460 207

Har flera aktörer varit delaktiga i projektet?

Ja	Nej
X	

Om ja, hur har denna samverkan gått till?

Projektet har genomförts genom ett nära samarbete mellan kommunens miljö- och hälsoskyddsförvaltning och samhällsbyggnadsförvaltning. Representant för Sportfiskarna Trollhättan/Vänersborg har varit mycket delaktig i de åtgärder som skett i vattendraget. Samråd har även skett med Vattenfall AB Vattenkraft vad gäller dessa frågor. Personal och elever från Mariedalsskolan i Vänersborg har också varit delaktig, främst vad gäller åtgärder för friluftslivet men också vid tillverkning och uppsättning av fågelholkar. Även andra intressenter, så som närboende och arrendatorn till hästhagen, har fått möjlighet att lämna synpunkter under projektets gång.

Hur kommer projektets återstående uppföljning och utvärdering att gå till?

Ansvar för underhåll av skyltar, P-plats, vindskydd, grillplatser, stigsystem samt Lillåstugan ligger på Vänersborgs kommun. Ansvar för underhåll av stängsel i hästhagen sker av arrendatorn, men kommunen ansvarar för de delar i stängselingen som främst är till för friluftslivet, så som grindar.

Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen kommer att fortsätta att arbeta för att förbättra såväl allmänhetens tillgänglighet till området som dess naturvärden. Det kan t.ex. bli aktuellt med kompletterande skyltning, ytterligare skogliga åtgärder och förbättring av stigsystem.

En officiell invigning är planerad till den 11 maj 2011, då representanter för alla inblandade förväntas delta. Förhoppningsvis ska detta ytterligare ge uppmärksamhet till området och dess värden för friluftslivet och växt- och djurlivet, samt uppmärksamma vad som går att åstadkomma med hjälp av det statliga LONA-bidraget.

Miljömål

Vilket/vilka *huvudsakliga* miljömål har projektet medverkat till att uppnå? Ange med kryss i tabellen.

Miljömål	
Begränsad klimatpåverkan	
Levande sjöar och vattendrag	X
Levande skogar	
Ett rikt odlingslandskap	
God bebyggd miljö	X
Ett rikt växt- och djurliv	

Vad var bäst med projektet?

Projektet är väldigt brett förankrat med många intressenter som på olika sätt har deltagit. Närheten till bostadsområden och skolor gör området lättillgängligt för många, och med tanke på miljömålen känns det väldigt väl motiverat att satsa just på Lillån. Arbeten i vatten är komplicerade och därigenom kostsamma, och utan LONA-pengar hade det säkerligen inte blivit något projekt. Nu har vi kunnat förvandla sträckor av ån från trögflytande och igenvuxna till porlande och levande. Vi har genom flera olika åtgärder ökat förutsättningarna för etablering av skyddsvärda arter i såväl ån som dess omgivning. Satsningen på att rusta upp den gamla Lillåstugan, liksom förstärkning av stigsystem, byggande av vindskydd och grillplatser samt förbättrad skyltning, underlättar för framtida friluftaktiviteter. Därigenom kan det bidra till vad vi hoppas blir verklighet, nämligen att Lillån med omnejd blir ett än mer välbesökt naturområde.

Ovanstående uppgifter intygas.

Datum

Underskrift

31/3 2011 Kristian Nordström

namnförtydligande

Kristian Nordström

För Vänersborgs kommun

Bilaga 1

Åsträcka före restaurering

Restaurerad åsträcka

Ny vägtrumma, Bruksvägen

Byte av vägtrummor, Önafors

Uppsättning av fågelholkar

Vindskydd

Vindskydd

Gångbro

Vägvisningsskyltar före uppsättning

Fåglar

Kräpa och gråkråka, blåkråka, blåbär, och under sommaren blåa drömlingarna. Fåglarna lockas till sig av odlade fiskar. Fåglarna lockas till sig av odlade fiskar. Fåglarna lockas till sig av odlade fiskar.

Fiskar

Lillån växer i djup och smälthet, vilket gör att flera olika fisker finns. Här finns bland annat ål, gädda och abborre. Under 2010 har försvinnningen av fisker varit stor. Naturligt har lilla ut på olika ställen i lillån och vattenkänslan har ökat. Förstärkning av vattenkänslan har ökat. Förstärkning av vattenkänslan har ökat.

Skogen

Landskapet kring Lillån är varierat med lövskog, björk och tallskog. Här finns också odlade fiskar och mycket odlade fisk. Skogen och lilla odlade fiskar och mycket odlade fisk. Skogen och lilla odlade fiskar och mycket odlade fisk.

Välkommen till Lillån vid Önafors

Lillån slingrar sig fram, med omväxlande lugna och stannande parter, genom ett lummigt landskap. Naturen är mångformig och innehåller en rik växt- och djurflora. Ett nätverk av stigar och promenadvägar hjälper dig runt i området. Ut och njut!

Stigarna vid Bruksvägen
Lillåstugan, eller Håge Gården som den också kallas, var ursprungligen en "dagverksamhet" under Önafors herrgård. Den var en lilla gård med en liten gård och en liten gård.

Stora ekar
Längs Lillån finns många stora ekar som är gamla och stora. De är gamla och stora. De är gamla och stora. De är gamla och stora.

Gammalt kulturlandskap
På de dagar vid Önafors herrgård, som gamla dar och andra ålderdomar, har det varit en landskap som har varit en landskap. Det har varit en landskap som har varit en landskap.

Lillåns betydelse för människan
Området kring Lillån är kulturhistoriskt intressant och har varit en viktig del i människans liv. Det har varit en viktig del i människans liv. Det har varit en viktig del i människans liv.

Fåglar
Kräpa och gråkråka, blåkråka, blåbär, och under sommaren blåa drömlingarna. Fåglarna lockas till sig av odlade fiskar. Fåglarna lockas till sig av odlade fiskar. Fåglarna lockas till sig av odlade fiskar.

Fiskar
Lillån växer i djup och smälthet, vilket gör att flera olika fisker finns. Här finns bland annat ål, gädda och abborre. Under 2010 har försvinnningen av fisker varit stor. Naturligt har lilla ut på olika ställen i lillån och vattenkänslan har ökat. Förstärkning av vattenkänslan har ökat. Förstärkning av vattenkänslan har ökat.

Skogen
Landskapet kring Lillån är varierat med lövskog, björk och tallskog. Här finns också odlade fiskar och mycket odlade fisk. Skogen och lilla odlade fiskar och mycket odlade fisk. Skogen och lilla odlade fiskar och mycket odlade fisk.

Informationsskylt
Området är utmärkt för familjer och personer i behov av hjälp. Här finns en rik växt- och djurflora. Här finns en rik växt- och djurflora. Här finns en rik växt- och djurflora.

Informationsskylt